

СЕКЦІЯ №3
РОЗВ'ЯЗАННЯ ФІНАНСОВИХ ПРОБЛЕМ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

УДК 338.26:658.5

**ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ БЮДЖЕТУВАННЯ ПРОВІДНИХ
ЄВРОПЕЙСЬКИХ ФУТБОЛЬНИХ КЛУБІВ**

Білик А.Є.

Науковий керівник: к.е.н., доцент Пащенко О.В.
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв
elen_a2008@ukr.net

Розглянуто особливості формування бюджетування діяльності футбольних клубів. Визначено структуру їхніх доходів та розподіл. Проаналізовані оприлюднені звіти про баланс доходів і витрат і на цій основі зроблено висновок про недостатню прозорість висвітлення інформації в клубах окремих країн. Узагальнено досвід провідних європейських клубів в оптимізації витрат, залученні додаткових коштів веденні фінансової діяльності.

Ключові слова: бюджетування, доходи футбольних клубів, справедливий розподіл доходів, прозорість ведення бюджетів футбольних клубів.

На сьогоднішній день структура доходів футбольних клубів в Україні та за кордоном абсолютно різна. Основні статті доходів вітчизняних клубів - спонсорські надходження, оренда-продаж гравців і доходи від участі в європейських кубках. У Європі ж все по-іншому. Там клуби в основному заробляють на реалізації телевізійних прав, квитків та абонементів на матчі, клубної атрибутики, сувенірів і т. д.

За правилами англійської ліги, всі клуби, що до неї входять, за формою власності - акціонерні товариства. Тому їх бюджети – відкрита інформація, а їхні акції можна купити на біржі. Першопрохідником виступив "Тоттенхем", який викинув акції на торги ще в 1983-му. Незабаром його приклад наслідували інші.

Головна причина того, що англійські клуби живуть чи не найкраще всіх у Європі, астрономічні доходи від продажу медіаправ і справедливий розподіл телевізійних доходів в залежності від зайнятого за підсумками чемпіонату місця. Істотні і стадіонні збори: завидна відвідуваність і дорогі квитки дозволяють клубам покривати від 25 до 35 відсотків бюджету. А доходи за цією статтею головного багатія "Манчестера Юнайтед" становлять майже 100 мільйонів євро в рік.

Прибутковий і мерчендайзинг, чому сприяє жорсткість законодавства у сфері боротьби з контрафактною продукцією. Футболку своєї команди можна купити тільки в клубному магазині, причому недешево – 40 фунтів. Продаж символіки дає від 20 до 25 відсотків бюджету.

У результаті навіть бюджети скромних клубів складають 55 – 57 мільйонів євро. Близько 80 мільйонів мають клуби-середняки. А вся "велика четвірка" входить у десятку найбагатших клубів планети. "МЮ" вісім років цей список очолював і лише в січні поступився першістю, хоча сума колосальна - 260 мільйонів євро. У "Челсі" бюджет складає близько 220 мільйонів, "Ліверпуля" – 181 мільйон.

Дізнатися в Інтернеті бюджети німецьких клубів особливих труднощів не становило. З'ясувалося, наприклад, що перед сезоном-08/09 найбільший розмах був у «Баварії» - 50 мільйонів євро. Бюджет середніх клубів цієї країни передбачався в розмірі 30-39 мільйонів. Найменший же бюджет оцінено в 10 мільйонів.

Настільки скромні суми викликають, звичайно, подив. Експерти ж впевнені, що бюджет «Баварії» не може становити всього 50 мільйонів. Як правило, подібні цифри надають самі клуби, але кожен з них дає тільки ту інформацію, яку вважає за потрібне.

Так, тільки на зарплати футболістів «Баварія» витрачає близько 70 мільйонів євро. Приблизно стільки ж клуб виклав в цьому сезоні на покупку нових гравців. Важко повірити і в те, що бюджет іншого клубу складає всього 18 мільйонів. Адже лише від телебачення клуб отримує близько 17 мільйонів. Крім того, ще 15 дають спонсори, 12 – виручка від продажу квитків. У підсумку бюджет середнього клубу складає 40 – 45 мільйонів. Ну а що стосується грандів бундесліги, то реальними нині можуть бути приблизно такі суми: "Баварія" - близько 200 мільйонів, "Шальке" - 120, "Гамбург" - 100, "Вердер" - 90, "Боруссія" - 70. Бюджет бідніших клубів складає 20-15 мільйонів.

Клуби іспанського чемпіонату зобов'язані оприлюднювати бюджети перед сезоном, оскільки вони підлягають спеціальній реєстрації в професійній лізі. Це ж, до речі, стосується і контрактів з гравцями та тренерами. Подібна інформація в Іспанії не може бути закритою. Податкова поліція уважно стежить за життям клубів.

Різниця у фінансових можливостях провідних клубів і середняків істотна. Наприклад, щодо бюджету "Барселона" перевершує скромну "Альмерію" більш ніж у п'ятдесят разів.

А ось суми бюджетів всіх клубів чемпіонату на сезон-09/10 в мільйонах євро: "Барселона" - 315, "Реал" - 306,6, "Валенсія" - 139, "Атлетіко" - 70, "Севілья" - 64, "Депортіво" - 61,1, "Вільярреал" - 56, "Атлетік" - 46, "Еспаньол" - 40,8, "Сарагоса" - 40, "Леванте" - 36, "Расінг" - 31, "Мальорка" - 30, "Мурсія" - 27,4, "Бетіс" - 24,2, "Осасуна" - 20, "Хетафе" і "Рекреатіво" - 18, "Вальядолід" - 15, "Альмерія" - 5,8.

Інформацію про бюджети італійських клубів і зарплатах гравців сміливо можна назвати відкритою. Ці дані регулярно з'являються в Інтернеті і друкованих ЗМІ. Можливо, вони і не вірні на 100, але дуже близькі до реальності.

Такі топ-клуби, як "Ювентус" і "Рома", котируються на фондовій біржі, і це автоматично веде їх до відкриття бюджетів. "Інтер" з "Міланом" обходяться без біржі, але в наш вік інформації і їх фінансова діяльність є прозорою. При цьому необхідно підкреслити важливу річ: всі провідні клуби спочатку збиткові або, у всякому разі, прагнуть до нуля в бюджеті. Пояснюють це тим, що величезні зарплати зірок разом з податками не дозволяють вийти в плюс ні за яких умов.

Та й про які плюси можна говорити, якщо діра в бюджеті "Інтера" за підсумками минулого сезону склала 206 мільйонів євро, а баланс наблизився до півмільярда.

Інші ж гранди італійського футболу отримують доходи наступним чином. "Мілан": 58 відсотків - продаж прав на телетрансляції, 12 - маркетинг, 10 - продаж квитків, 20 - спонсори та інше; "Інтер": 44 відсотки - телебачення, 13 - маркетинг, 13 - квитки, 30 - спонсори та інше; "Ювентус": 50 відсотків - телебачення, 19 - маркетинг, 4 - квитки, 27 - спонсори та інше.

Відкритість клубних бюджетів у Франції ґрунтується на тому, що розслідування фінансових порушень та судові процеси у цій країні відбуваються досить часто.

З великим відривом у французькому чемпіонаті лідирує "Ліон" - 145 мільйонів євро. Далі розташувалися "Марсель" - 97, "ПСЖ" - 70, "Бордо" - 53, "Монако" - 50. Закривають перелік "Метц" і "Лор'ян" - 24 і 23 мільйони євро.

Прозорість - обов'язкова умова, але, якщо виникають скандали, значить, подекуди має місце подвійна бухгалтерія.

Висновок. Отже, приклад провідних клубів Європи показує, що і на футболі можна заробляти гроші. Як видно, фінансові проблеми не оминають і такі гранди з їх довгою історією розвитку, мільярдними бюджетами та величезними арміями вболівальників. Але ці клуби вже пройшли процес становлення, на якому українські клуби нині перебувають. Тому їх досвід в оптимізації витрат, залученні додаткових коштів, веденні фінансової діяльності взагалі може бути прикладом для керівників вітчизняних команд.

Так, у європейських команд слід перейняти принцип прозорості при веденні фінансової діяльності. Також необхідно розробити механізм продажу медіаправ і розподілу телевізійних доходів між командами вітчизняного чемпіонату. До того ж варто на законодавчому рівні посилити боротьбу з контрафактною продукцією, щоб усі кошти, зароблені від реалізації атрибутики, йшли безпосередньо на поповнення клубного бюджету. Таким чином бачимо, що для українського чемпіонату найбільш правильним і вдалим був би

курс розвитку за англійською моделлю веденні фінансової діяльності і формування бюджету футбольного клубу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абрамов С. Анализ доходности футбольных клубов // Ежедневник інвестора/www.dailyinvestor.com.ua.
2. Просветов А. Бюджетные дела клубов стран "большой пятерки"//Террикон/www.terrikon.dn.ua.
3. Светличный А. Футбол как бизнес//Футбол/ football.sport.ua.
4. Сколько тратят на футбол хозяева футбольных клубов?//siteua.org/ sport.siteua.org.